



EVROPSKI PARLAMENT

2009 - 2014

Dokument zasedanja

A7-0423/2012

14.12.2012

POROČILO

o razvojnih vidikih pravic intelektualne lastnine za genske vire: vpliv na zmanjšanje revščine v državah v razvoju
(2012/2135(INI))

Odbor za razvoj

Poročevalka: Catherine Grèze

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....	3
OBRAZLOŽITEV	12
MNENJE ODBORA ZA MEDNARODNO TRGOVINO	16
MNENJE ODBORA ZA PRAVNE ZADEVE.....	19
IZID KONČNEGA GLASOVANJA V ODBORU	22

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o razvojnih vidikih pravic intelektualne lastnine za genske vire: vpliv na zmanjšanje revščine v državah v razvoju (2012/2135(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju Konvencije o biološki raznovrstnosti iz leta 1992,
- ob upoštevanju Protokola iz Nagoje iz leta 2010 h Konvenciji o biološki raznovrstnosti o dostopu do genskih virov ter poštenu in pravični delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove rabe,
- ob upoštevanju Mednarodne pogodbe o rastlinskih genskih virih za prehrano in kmetijstvo iz leta 2001,
- ob upoštevanju Pogodbe o sodelovanju na področju patentov iz leta 2002,
- ob upoštevanju Deklaracije Združenih narodov o pravicah domorodnih ljudstev, ki jo je Generalna skupščina sprejela 13. septembra 2007,
- ob upoštevanju Konvencije Mednarodne organizacije dela iz leta 1989 o domorodnih in plemenskih ljudstvih (št. 169),
- ob upoštevanju Mednarodne konvencije za varstvo novih sort rastlin, kot je bila spremenjena v Ženevi 19. marca 1991,
- ob upoštevanju Sporazuma WTO o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine iz leta 1995,
- ob upoštevanju Mednarodne pogodbe o rastlinskih genskih virih za prehrano in kmetijstvo iz leta 2002 in okvira Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) glede virusov gripe iz leta 2011,
- ob upoštevanju Direktive 98/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 1998 o pravnem varstvu biotehnoloških izumov¹,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 7. oktobra 2010 o strateških ciljih EU za deseto srečanje konference pogodbenic konvencije o biološki raznovrstnosti, ki bo potekalo v Nagoji na Japonskem od 18. do 29. oktobra 2010²,
- ob upoštevanju sporočila Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z naslovom „Naše življenjsko zavarovanje, naš naravni kapital: strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020“ (COM(2011)0244),

¹ UL L 213, 30.7.1998, str. 13.

² UL C 371E, 20.12.2011, str. 14.

- ob upoštevanju dejavnosti in poročil medvladnega odbora za intelektualno lastnino, genske vire, tradicionalno znanje in folkloro Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO),
 - ob upoštevanju poročila s srečanja skupine tehničnih in pravnih strokovnjakov o tradicionalnem znanju, povezanem z genskimi viri, v okviru mednarodne ureditve o dostopu do genskih virov in porazdelitvi njihovih koristi (UNEP/CBD/WG-ABS/8/2, 2009),
 - ob upoštevanju študije z naslovom „Pravice intelektualne lastnine za genske vire in boj proti revščini“ iz leta 2011, ki jo je zahteval Odbor za razvoj Evropskega parlamenta,
 - ob upoštevanju Ramsarske konvencije o mokriščih iz leta 1971,
 - ob upoštevanju Konvencija iz leta 1973 o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES),
 - ob upoštevanju člena 48 Poslovnika,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za razvoj ter mnenj Odbora za mednarodno trgovino in Odbora za pravne zadeve (A7-0423/2012),
- A. ker sta preživetje in blaginja 70 % revnega podeželskega in mestnega prebivalstva po svetu neposredno odvisna od biotske raznovrstnosti;
- B. ker je glavni cilj Konvencije o biološki raznovrstnosti skrb za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostno rabo virov ter odpravljanje ovir za to rabo;
- C. ker ponudniki genskih virov in imetniki s tem povezanega tradicionalnega znanja pogosto prihajajo iz držav v razvoju, ki so biotsko zelo raznovrstne;
- D. ker je bila nacionalna zakonodaja o dostopu in souporabi koristi, sprejeta v okviru Konvencije o biološki raznovrstnosti, odgovor na biopiratstvo ter iskanje, razvoj in trženje novih proizvodov na podlagi bioloških virov;
- E. ker je skupna opredelitev biopiratstva industrijsko prisvajanje in patentiranje proizvodov na podlagi tradicionalnega znanja ali genskih virov avtohtonih ljudstev, brez pridobitve predhodnega dovoljenja in brez nudenja nadomestila za države, od koder izvirajo;
- F. ker Konvencija o biološki raznovrstnosti od tistih, ki želijo izkoriščati biološke vire, zahteva, da od matičnih držav oziroma avtohtonih in lokalnih skupnosti pridobijo soglasje po predhodnem obveščanju in z njimi dosežejo vzajemno dogovorjene pogoje ter z njimi delijo koristi razvoja in trženja novih proizvodov na podlagi bioloških virov;
- G. ker razvijajoča se ureditev dostopa do genskih virov in porazdelitvi njihovih koristi iz Konvencije o biološki raznovrstnosti deluje dopolnilno z WTO in njenim Sporazumom o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (TRIPS WTO), Svetovno organizacijo za intelektualno lastnino (WIPO), Organizacijo za prehrano in kmetijstvo (FAO), Mednarodno zvezo za zaščito novih rastlinskih sort (UPOV) in Svetovno zdravstveno

organizacijo (WHO);

- H. ker se ureditev dostopa do genskih virov in souporabe njihovih koristi omenja v številnih instrumentih za človekove pravice, vključno s Splošno deklaracijo o človekovih pravicah iz leta 1948, Mednarodnim paktom o državljanskih in političnih pravicah iz leta 1966 ter Mednarodnim paktom o gospodarskih, socialnih in kulturnih pravicah iz leta 1966;
- I. ker člen 27(3)(b) sporazuma TRIPS WTO vladam omogoča, da rastline, živali in pretežno biološke procese izključijo iz patentiranja, medtem ko je mogoče mikroorganizme ter nebiološke in mikrobiološke procese patentirati;
- J. ker je biotska raznovrstnost vir številnih ekosistemskih storitev, kot so lokalna voda, zagotavljanje hrane, materiali za preživetje in uravnavanje podnebja; ker propadanje okolja prinaša nove izzive za ohranjanje in trajnostno rabo različnih vrst in genskih virov za zanesljivo preskrbo s hrano in trajnostni kmetijski razvoj;
- K. ker je Mednarodna pogodba o rastlinskih genskih virih za hrano in kmetijstvo (ITPGR), sklenjena v okviru FAO, namenjena ohranjanju in trajnostni rabi rastlinskih genskih virov za prehrano in kmetijstvo ter pravični in pošteni souporabi koristi, ki izhajajo iz njihove uporabe, v skladu s Konvencijo o biološki raznovrstnosti;
- L. ker so članice OECD močno odvisne od genskih virov iz tujine, zlasti za pridelke, zaradi česar je mednarodno sodelovanje na področju ohranjanja in trajnostne rabe genskih virov bistvenega pomena;
- M. ker naj bi bilo po ocenah tri četrtine svetovnega prebivalstva odvisnih od naravnih tradicionalnih zdravil, približno polovica sintetičnih zdravil pa naj bi bila naravnega izvora;
- N. ker številne mednarodne konvencije in sporazumi obravnavajo tradicionalno znanje, med drugim Konvencija o biološki raznovrstnosti, Mednarodna pogodba o rastlinskih genskih virih za hrano in kmetijstvo, Deklaracija o pravicah domorodnih ljudstev ter Konvencija UNESCO o ohranjanju nematerialne kulturne dediščine;
- O. ker člen 8(j) Konvencije o biološki raznovrstnosti pogodbenice zavezuje k spoštovanju, ohranjanju in vzdrževanju tradicionalnega znanja ter spodbujanju pravične delitve koristi, ki izhajajo iz njegove uporabe;
- P. ker Deklaracija ZN o pravicah avtohtonih ljudstev iz leta 2007 potrjuje njihovo pravico, da ohranjajo, nadzirajo, varujejo in razvijajo tradicionalno znanje;
- Q. ker je generalna skupščina WIPO leta 2009 medvladnemu odboru naročila, naj razvije mednarodni instrument za zaščito genskih virov, tradicionalnega znanja in tradicionalnega kulturnega izražanja;

I. Genska raznovrstnost in razvojni cilji tisočletja

- 1. opozarja na neposredno povezavo med varstvom biotske raznovrstnosti in uresničitvijo razvojnih ciljev tisočletja, zlasti prvega razvojnega cilja, usmerjenega v izkoreninjenje

skrajne revščine in lakote; poudarja, da so zdrava biotska raznovrstnost in ekosistemi bistvenega pomena za kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo v okviru trajnostnega razvoja;

2. poudarja, da se Konvencija o biološki raznovrstnosti močno razlikuje od drugih mednarodnih okoljskih pogodb, saj izrecno omenja vprašanje pravičnosti in enakopravnosti pri ohranjanju in uporabi bioloških virov ter mu namenja pomembno vlogo;
3. poudarja, da splošno sprejemljiva opredelitev izraza „biopiratstvo“ ne obstaja, ta izraz pa lahko označuje prilaščanje in/ali nezakonite tržne koristi zaradi uporabe tradicionalnega znanja in genskih virov, in poudarja, da si je treba še naprej prizadevati, da bi pojasnili in utrdili pravno terminologijo, zlasti za opredelitev izraza „biopiratstvo“ na podlagi merodajnih podatkov;
4. opozarja na izzive, ki jih predstavljajo pravice intelektualne lastnine za genske vire in tradicionalno znanje v državah v razvoju glede dostopa do zdravil, proizvodnje generičnih zdravil in dostopa kmetov do semen; glede na to opozarja, da mora biti trgovinska politika EU, povezana s pravicami intelektualne lastnine, skladna s ciljem EU o skladnosti politike za razvoj, kot je določeno v Pogodbi o EU;
5. opozarja, da sta Konvencija o biološki raznovrstnosti in nagojski protokol osrednji okvir za upravljanje dostopa in souporabe koristi; ugotavlja, da je upravljanje v zvezi s pravicami intelektualne lastnine, genskimi viri in izkoreninjanjem revščine tudi naloga WTO, FAO, SZO in Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO), kar pomeni izzive pri zagotavljanju usklajenega pristopa pri njihovi podpori ureditve iz Konvencije o biološki raznovrstnosti; vztraja, da morajo te mednarodne institucije podpreti ureditev iz Konvencije o biološki raznovrstnosti, ne pa, da ji nasprotujejo;
6. ponovno izreka spoštovanje za dosežene mejnike pri mednarodni zaščiti pravic avtohtonih ljudstev do genskih in drugih virov ter s tem povezanim tradicionalnim znanjem, kot je zapisano v Deklaraciji ZN o pravicah avtohtonih ljudstev, Konvenciji št. 169 Mednarodne organizacije dela, členu 8(j) Konvencije o biološki raznovrstnosti in nagojskem protokolu; izraža zaskrbljenost zaradi genske erozije, ki se pojavlja kot posledica skoraj izključne prevlade industrijsko proizvedenih semen, tj. semen, ki so zaščitena s pravicami intelektualne lastnine, pri čemer se škodi tradicionalnim vrstam semen;

Kmetijstvo in zdravje

7. poudarja, da potrebujemo širok izbor genskih virov za hrano in kmetijstvo, da se zagotovi boljše nudenje storitev ekosistema; poudarja, da je uporaba teh genskih virov ključnega pomena za prehransko varnost, trajnost kmetijstva in okolja ter za spopadanje s podnebnimi spremembami;
8. poudarja, da bo uresničitev prvega razvojnega cilja tisočletja med drugim odvisna od tega, kako bomo upravljali kmetijske ekosisteme; v zvezi s tem poudarja, da zmanjševanje morebitnih neugodnih posledic kmetijstva na okolje zahteva veliko biotsko raznovrstnost pridelkov, da se zagotovi boljše nudenje storitev ekosistema, po drugi strani pa ta raznovrstnost zlasti revnim in majhnim kmetom omogoča bolj raznoliko prehrano in prihodke; poudarja še, da genska raznovrstnost pridelkov prinaša odpornost na podnebne

spremembe;

9. poudarja, da divje sorte kmetijskih rastlin, ki so pomembne za prehransko varnost v državah članicah EU, rastejo predvsem v državah v razvoju; poziva EU, naj se v okviru Mednarodne konvencije o varstvu novih sort rastlin vzdrži podpore uvajanju zakonodaje, ki bi lahko ovirala kmete pri zanašanju na pridelana semena, saj bi bila s tem kršena pravica do hrane v državah v razvoju;
10. opozarja, da je izjema za kmete po Mednarodni konvenciji o varstvu novih sort rastlin še zlasti pomembna za države v razvoju, saj kmetom omogoča, da shranijo seme novih sort in ga znova posejejo za namene prehranjevanja (s čimer prispevajo k prehranski varnosti); vseeno obžaluje, da so se pravice kmetov z reformami konvencije o varstvu novih sort rastlin zmanjševale, čeprav je v interesu držav v razvoju, da ohranijo in razširijo izjeme pri pravicah gojiteljev rastlin;
11. ugotavlja, da FAO prevzema vodilno vlogo v razvoju posebnih ureditev dostopa do genskih virov in souporabe njihovih koristi za prehrano in kmetijstvo; poziva EU, naj podpre zahteve držav v razvoju za ustrezno souporabo koristi v novih sektorskih mehanizmi/instrumentih v okviru FAO, pa tudi za zagotavljanje skladnosti s Konvencijo o biološki raznovrstnosti in z njenim nagojskim protokolom ter za krepitev sinergij z njima;
12. znova opozarja, da genski viri, med drugim v obliki fitoterapije, občutno prispevajo k raziskavam in razvoju v farmaciji ter k dostopu do zdravil; ponovno poudarja, da pravice intelektualne lastnine ne bi smele omejevati dostopa do cenovno ugodnih zdravil, zlasti če same temeljijo na genskih virih, ki izvirajo iz držav v razvoju;
13. poziva EU, naj ne pritiska na države v razvoju, zlasti na najmanj razvite države, naj v okviru dvostranskih sporazumov sprejmejo daljnosežne standarde pravic intelektualne lastnine na primer za semena in zdravila, v skladu z usklajenostjo politik EU za razvoj;
14. poudarja, da boj proti biopirastvu vključuje tudi izvajanje in izboljšave obstoječih ureditev za večstranski dostop in souporabo koristi na področjih kmetijstva in zdravstva, kot sta Mednarodna pogodba o rastlinskih genskih virih za prehrano in kmetijstvo (ITPGR), tj. s preučevanjem novih možnosti za zbiranje sredstev za sklad za souporabo koristi, ali medvladno srečanje o pripravljenosti na pandemijo gripe SZO;
15. meni, da bodo prihodnji dvostranski in večstranski sporazumi za usklajevanje, zlasti tisti, ki zadevajo obseg izjem in omejitev glede patentnih pravic, terjali skrben nadzor z razvojnega vidika, da bi dosegli splošno pravičnost na področju javnega zdravja v duhu izvajanja odstavka 6 deklaracije iz Dohe o sporazumu TRIPS, zavarovali lokalno znanje in, glede pravic gojiteljev, zavarovali dostop do semen;

II. Pravice avtohtonih in lokalnih skupnosti do tradicionalnega znanja

16. ugotavlja, da je tradicionalno znanje, ki ga imajo določene avtohtone in lokalne skupnosti in ga uporabljajo številni segmenti družbe določene regije ali države; poudarja, da tradicionalno znanje vključuje „nematerialne vrednote“ in da je ohranjanje kulturne dediščine v vseh njenih oblikah, vključno z družbenimi, verskimi, kulturnimi in

krajinskimi vrednotami, izjemnega pomena;

17. poudarja, da so tri četrtine svetovnega prebivalstva odvisne od naravnih tradicionalnih zdravil rastlinskega izvora; je zato prepričan, da je biopirastvo prepričljiv razlog za varstvo tradicionalnega znanja, zlasti kadar je povezano z genskimi viri, ki imajo ekonomsko vrednost za industrijo;
18. opozarja na nevarnost, da bi tradicionalno znanje vrednotili samo s trgovinskega vidika; poudarja, da obstoječi okvir za pravice intelektualne lastnine ni prilagojen tako raznoliki skupini, kot so imetniki tradicionalnega znanja; zato poudarja, da je treba določiti mednarodno ureditev pravic intelektualne lastnine *sui generis*, ki bo ohranjala raznolikost interesov lokalnih skupnosti in bo odražala običajno pravo;
19. z zaskrbljenostjo ugotavlja, da se imetniki tradicionalnega znanja srečujejo s težavami, ki med drugim zadevajo spremljanje in izvrševanje, tj. ugotavljanje, da je prišlo do kršitev, in pravočasno zagotavljanje pravnih sredstev; obžaluje, da ukrepi spremljanja iz nagojskega protokola ne zajemajo tradicionalnega znanja, povezanega z genskimi viri, saj obvezno razkritje informacij o uporabljenem tradicionalnem znanju kontrolni točki ni predvideno, mednarodno priznано potrdilo o skladnosti pa ne zajema tradicionalnega znanja, povezanega z genskimi viri, kar omejuje možnosti odkrivanja biopirastva, povezanega s takim znanjem; meni, da bi morala EU pri izvajanju nagojskega protokola za tradicionalno znanje predvideti vsaj takšno raven zaščite kot za genske vire;
20. poudarja, da morajo biti predpisi o zaščiti genskih virov in povezanega tradicionalnega znanja v skladu z mednarodnimi obveznostmi za spodbujanje in spoštovanje pravic avtohtonih ljudstev, kot jih določata Deklaracija ZN o pravicah avtohtonih ljudstev iz leta 2007 (UNDRIP) in Konvencija Mednarodne organizacije dela o avtohtonih in plemenskih ljudstvih (št. 169) iz leta 1989;
21. priznava, da sistem intelektualne lastnine in patentov gotovo ni nepomemben za pospeševanje inovacij ter prenos in širjenje tehnologije v skupno korist zainteresiranih strani, dobaviteljev, imetnikov in uporabnikov genskih virov in njihovih derivatov ter s tem povezanega tradicionalnega znanja na način, ki vodi k blaginji in razvoju, pri tem pa poudarja potrebo po preprečevanju negativnih učinkov sistemov pravic intelektualne lastnine in patentov na uporabo tradicionalnega znanja s strani avtohtonih ljudstev in lokalnih skupnosti, na njihove zakone, prakse in sistem znanj ter njihovo zmožnost za uporabo, razvoj, ustvarjanje in zaščito znanja, povezanega z genskimi viri; poudarja, da utegnejo avtohtona ljudstva ali lokalne skupnosti v določenih okoliščinah prepoznati pogodbe med stranmi kot lažje izvedljivo rešitev za delitev koristi in za zaščito njihovih interesov ob istočasnem ohranjanju okolja in preprečevanju družbene in gospodarske škode, na primer z zaščitnimi klavzulami;

III. Boj proti biopirastvu – pot naprej

22. poudarja, da biopirastvo lahko obstaja zaradi neobstoja nacionalnih predpisov in mehanizmov za njihovo izvajanje v državah v razvoju in zaradi neobstoja mehanizmov skladnosti v razvitih državah, ki bi zagotavljali, da so bili genski viri pridobljeni v skladu s soglasjem po predhodnem obveščanju in na podlagi vzajemno dogovorjenih pogojev v skladu z nacionalno zakonodajo držav ponudnic o dostopu in souporabi koristi; v zvezi s

tem pozdravlja predlog uredbe, ki ga je pripravila Komisija in katerega namen je izvajanje nagojskega protokola o dostopu do genskih virov in souporabi koristi; vztraja, da je prav tako pomembno poskrbeti za učinkovite pravne mehanizme v primerih sporov in za dostop do pravnega varstva;

23. opozarja, da je učinkovito izvajanje protokola odvisno od ukrepov, ki bodo sprejeti v državah v razvoju in razvitih državah; ugotavlja, da je oblikovanje zakonodaje o dostopu in souporabi koristi v državah v razvoju pogoj za to, da bodo države uporabnice zavezane spoštovanju zahtev v zvezi s soglasjem po predhodnem obveščanju; vseeno poudarja, da je ta zahteva velik izziv za države v razvoju, saj zahteva vzpostavitev precejšnjih pravnih in institucionalnih zmogljivosti;
24. poudarja, da bodo cilji Konvencije o biološki raznovrstnosti uresničeni samo, če bo omogočena poštena in pravična souporaba koristi; poziva EU in države članice, naj se zavzamejo za hitro ratifikacijo nagojskega protokola, kar bo omogočilo boj proti biopirastvu ter okrepilo pošteno in pravično izmenjavo genskih virov; opozarja na vlogo razvojnega sodelovanja EU pri nudenju pomoči državam v razvoju za gradnjo pravnih in institucionalnih zmogljivosti na področju dostopa in souporabe koristi; meni, da bi bilo treba državam v razvoju pomagati pri vzpostavljanju podatkovnih zbirk tradicionalnega znanja in razumevanju sistemov za prijavo patentov;
25. ob upoštevanju svoje nedavne resolucije o patentiranju osnovnih bioloških postopkov¹ ponovno poudarja, da lahko pretirano široka patentna zaščita na področju gojenja ovira inovacije in napredek ter škodi malim in srednjim gojiteljem, saj onemogoča dostop do genskih virov;

Izboljšanje podatkovne zbirke ter razkritje zahtev glede genskih virov in tradicionalnega znanja

26. opozarja na predlog držav v razvoju za zavezujočo uredbo, ki bi od prijaviteljev patentov zahtevala (a) razkritje izvora in porekla genskih virov in povezanega tradicionalnega znanja, uporabljenih pri izumih, (b) dokazilo o soglasju po predhodnem obveščanju pristojnih organov v državi, od koder viri izhajajo in (c) dokazilo o poštenu in pravični souporabi koristi, potrjeno z mednarodnim potrdilom o poreklu;
27. obžaluje, da ni jasnih statističnih podatkov o biopirastvu in nezakonitem prisvajanju, in poziva EU k več raziskavam in razkrivanju informacij na tem področju, da se to stanje popravi; poudarja, da so potrebni tudi boljši podatki o številu in vsebini pogodb o dostopu in souporabi koristi; meni, da bi jih bilo mogoče zbrati z vzpostavitvijo sistema za priglasitev in podatkovne zbirke prek posredovalnega mehanizma Konvencije o biološki raznovrstnosti;
28. je prepričan, da je zavezujoč instrument najzanesljivejši način, da bodo države uporabnice začele izvajati ukrepe v zvezi z biotsko raznovrstnostjo v sistemu pravic intelektualne lastnine; poziva, da je treba podelitev patentov pogojevati s spoštovanjem obveznih zahtev za razkritje porekla genskih virov in tradicionalnega znanja v vlogah za patente; poudarja,

¹ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 10. maja 2012 o patentiranju osnovnih bioloških postopkov, P7_TA(2012)0202.

da bi moral biti pri tem predložen tudi dokaz, da so bili genski viri in tradicionalno znanje pridobljeni v skladu z veljavnimi pravili (tj. soglasje po predhodnem obveščanju in vzajemno dogovorjeni pogoji);

29. poudarja, da mednarodni instrument, ki vsebuje zahteve za razkritje in podatkovne zbirke za zaščito genskih virov, ne more nadomestiti učinkovitega mehanizma za dostop in souporabo koristi na nacionalni ravni;
30. meni, da lahko neposredna prigrasitev podjetij, ki uporabljajo genske vire ali povezano tradicionalno znanje, potrjuje o skladnosti in možnosti pravnega spora v okviru nacionalne jurisdikcije ali zunaj nje prav tako veliko prispevajo k zmanjšanju primerov biopiratstva;
31. meni, da bi jasen in skladen sistem lastninskih pravic prispeval k ustvarjanju znanja in njegovemu širjenju v države v razvoju ter bi bil v korist lokalnemu podjetništvu, raziskavam, izobraževanju in zmanjševanju revščine;

Prizadevanje za skladen svetovni sistem upravljanja

32. vztraja, da bi moral biti sporazum TRIPS WTO usklajen s Konvencijo o biološki raznovrstnosti in nagojskim protokolom, zato meni, da je treba postaviti obvezne zahteve za razkritje porekla genskih virov med prijavo patentov, da bo mogoče preveriti, ali so bili pridobljeni zakonito v skladu s soglasjem po predhodnem obveščanju in na podlagi vzajemno dogovorjenih pogojev;
33. poudarja, da bi te zahteve lahko uvedli s spremembo sporazuma TRIPS WTO ali v okviru WIPO, med potekajočimi razpravami o vzpostavitvi novih mednarodnih pravnih instrumentov za učinkovito zaščito genskih virov, tradicionalnega znanja in tradicionalnega kulturnega izražanja; zlasti poziva EU, naj v skladu z načelom usklajenosti politik za razvoj podpre zahtevo držav v razvoju za spremembo sporazuma TRIPS WTO z vključitvijo novega člena 29(a) o razkritju porekla genskih virov in/ali povezanega tradicionalnega znanja v skladu z nagojskim protokolom; kot prvi korak pozdravlja dejstvo, da predlog uredbe EU o dostopu do genskih virov in souporabi koristi predvideva obvezne zahteve za razkritje porekla genskih virov in povezanega tradicionalnega znanja;
34. poziva Komisijo, naj svojim pogajalcem v medvladnem odboru WIPO in pri reviziji sporazuma TRIPS naroči, naj nagojski protokol obravnavajo kot izhodišče in se pri pogajanjih osredotočijo na usklajevanje pravnega okvira Konvencije o biološki raznovrstnosti¹ in nagojskega protokola k tej konvenciji, WIPO, TRIPS, ITPGRFA² in UPOV³, pa tudi UNCLOS⁴, kar zadeva morske genske vire; ugotavlja, da sporazum TRIPS prehodno izključuje najmanj razvite države⁵; poudarja, da je treba ta pristop ohraniti pri morebitnih revizijah, ki bi bile posledica procesa Konvencije za biotsko raznovrstnost in njenega nagojskega protokola;

¹ Konvencija o biološki raznovrstnosti.

² Mednarodna pogodba o rastlinskih genskih virih za prehrano in kmetijstvo.

³ Mednarodna zveza za varstvo novih sort rastlin.

⁴ Konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu.

⁵ Člen 66.1 sporazuma TRIPS; sklep Sveta o sporazumu TRIPS z dne 29. novembra 2005.

35. pozdravlja pobude, ki zagotavljajo alternativo za strogo trgovinsko usmerjene organe, kot je na primer globalna informacijska mreža za področje biotske raznovrstnosti (GBIF), ki spodbuja prost in odprt dostop do podatkov o biotski raznovrstnosti s svetovnim sodelovanjem med različnimi vlada, organizacijami in drugimi mednarodnimi zainteresiranimi stranmi;
36. je seznanjen z delom medvladnega odbora organizacije WIPO za intelektualno lastnino in genske vire ter spodbuja podobne ukrepe in skladne opredelitve na ravni EU;
37. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

Uvod

Varstvo in ohranjanje genske raznovrstnosti je bistveni pogoj za uresničenje razvojnih ciljev tisočletja. Genski viri so še zlasti pomembni za trajnostno kmetijstvo in prehransko varnost. Genska raznovrstnost je prav tako pomemben element za preživetje vrst in odpornost ekosistemov. Izguba genske raznovrstnosti, do katere prihaja v okviru procesa izgubljanja biotske raznovrstnosti, je eden največjih izzivov za človeštvo.

Čeprav je genska raznovrstnost ključnega pomena za človekovo preživetje, se izgublja s skrb zbujujočo hitrostjo. To pomeni nove izzive tako za imetnike kot uporabnike genskih virov, pri čemer so prvi v glavnem biotsko raznovrstne države v razvoju, drugi pa ponavadi razvite države.

V teh okoliščinah je biopiratsvo postalo glavna skrb držav v razvoju. Čeprav splošna opredelitev biopiratsva ne obstaja, se ta izraz ponavadi uporablja za odvzem bioloških virov lokalnim skupnostim ali avtohtonim prebivalcem in njihovo patentiranje, pri čemer ustvarjeni dobiček ne gre v korist skupnostim, ki so vire odkrile, razkrile njihove lastnosti in so jih uporabljale.

Čeprav nedvoumni statistični podatki o biopiratsvu in nezakonitem prisvajanju ne obstajajo, se je v zadnjih 20 letih nabralo kar nekaj primerov, vključno z rumenim fižolom enola, kaktusom hoodia, rooibosom, indijsko melijo (neem) itd., ki so izzive v zvezi z nezakonito uporabo genskih virov in tradicionalnega znanja v državah v razvoju pokazali v novi luči. Boj proti biopiratsvu je torej ogrožen izziv, s katerim se mora soočiti EU, saj je takšno ravnanje v nasprotju z zavezami EU, da bo izkoreninila revščino in zaščitila biotsko raznovrstnost, pa tudi z načelom skladnosti politik za razvoj iz člena 208 Lizbonske pogodbe.

Neravnovesje med ponudniki in uporabniki genskih virov je vprašanje dostopa do genskih virov in souporabe njihovih koristi postavilo na mednarodni oder. V tem kontekstu igra **Konvencija o biološki raznovrstnosti** (1992) edinstveno vlogo. Je ena najpomembnejših pogodb o uravnavanju ohranjanja in uporabe biotske raznovrstnosti na mednarodni ravni, kljub temu pa se močno razlikuje od drugih mednarodnih okoljskih pogodb. Vprašanja poštenosti in pravičnosti v njej igrajo očitno in osrednjo vlogo.

Natančneje, ena od glavnih zahtev za okvir *dostopa in souporabe koristi*, ki ga določata konvencija in nagojski protokol, je, da se v zameno za dostop do genskih virov in tradicionalnega znanja dodelijo koristi in da je treba pred dostopom pridobiti *soglasje po predhodnem obveščanju*. Poleg tega je treba s pogajanjem doseči *vzajemno dogovorjene pogoje* za souporabo koristi.

Glede na to se poročevalka zavzema za hitro ratifikacijo nagojskega protokola kot pomembnega instrumenta za boj proti biopiratsvu in povrnitev poštenosti in pravičnosti v izmenjavo genskih virov. To kljub vsemu pomeni, da morajo tako države v razvoju kot razvite države sprejeti ukrepe, da se bo začel protokol dejansko izvajati. Mnoge države v

razvoju niso sprejele ali niso bile zmožne sprejeti ustreznega pravnega okvira za dostop in souporabo koristi, razvite države pa niso vzpostavile učinkovitih mehanizmov skladnosti, ki bi zagotovili uveljavljanje poštene in pravične souporabe koristi v primerih, ko zasebni subjekti v njihovi sodni pristojnosti uporabljajo genske vire biotsko raznovrstnih držav.

Če povzamemo, protokol zahteva oblikovanje ali dopolnitev podrobne domače zakonodaje o dostopu in souporabi koristi v državah v razvoju kot pogoj, da se lahko od držav uporabnic pričakuje spoštovanje zahteve za soglasje po predhodnem obveščanju. Glede na to, da v številnih državah v razvoju takšna zakonodaja ne obstaja, to pomeni resničen izziv in zahteva še precej dela pri vzpostavljanju pravnih in institucionalnih zmogljivosti. Zato bi bilo treba razvojno pomoč EU uporabiti za zagotavljanje pomoči državam v razvoju pri vzpostavljanju teh zmogljivosti v zvezi z vprašanji dostopa in souporabe koristi. Kar zadeva skladnost, morajo EU in države članice uvesti učinkovite ukrepe, da zagotovijo, da so genski viri pridobljeni v skladu s soglasjem po predhodnem obveščanju in pod vzajemno dogovorjenimi pogoji, ob spoštovanju nacionalne zakonodaje o dostopu in souporabi koristi države ponudnice. V EU bo treba prilagoditi tudi pravne sisteme držav, da bodo na voljo pravna sredstva v primeru sporov in dostop do pravnega varstva.

Za uspešen boj proti biopiratstvu pa je treba odgovoriti na naslednje izzive:

1) Kmetijstvo in zdravstvo

Uporaba najrazličnejših genskih virov za hrano in kmetijstvo je ključnega pomena za prehransko varnost, trajnost kmetijstva in okolja ter za spopadanje s podnebnimi spremembami.

Doslej je večina držav v razvoju priznavala pravice malih kmetov do hrambe in izmenjave semen. V zvezi s tem je poročevalka še zlasti zaskrbljena zaradi posledic Mednarodne konvencije za varstvo novih sort rastlin iz leta 1991 za prehransko varnost v državah v razvoju, saj korenito omejuje možnosti držav, da uveljavijo izjeme pri pravicah gojiteljev rastlin v korist pravice kmetov, da znova uporabijo in si izmenjujejo pridelano seme.

Poročevalka meni, da je treba pravico kmetov, da uporabijo pridelano seme, zaščititi, saj gre za pomemben vidik pravice do hrane.

Poleg tega genski viri iz biotsko raznovrstnih držav znatno prispevajo k razvoju in raziskavam v farmacevtski industriji. Žal je bilo dokazano, da pravice intelektualne lastnine predstavljajo precejšen izziv pri dostopu do zdravil v revnih državah. Te pravice ne bi smele omejevati dostopa prebivalstva do cenovno ugodnih zdravil, zlasti če same temeljijo na genskih virih, ki izvirajo iz držav v razvoju. Prav tako pomembno je zagotoviti ustrezno souporabo koristi, ki izvirajo iz farmacevtske oziroma medicinske uporabe in komercializacije genskih virov, najdenih na ozemlju teh držav.

2) Pravice avtohtonih in lokalnih skupnosti ter tradicionalno znanje

Imetnikom tradicionalnega znanja je treba omogočiti, da ohranijo, nadzirajo in zaščitijo to

znanje, saj to ni bistvenega pomena samo za njihovo ekonomsko in kulturno preživetje, temveč tudi za ohranjanje biotske raznovrstnosti, ki koristi celemu svetu.

V situacijah, ko tradicionalno znanje avtohtonih in lokalnih skupnosti prinaša precejšnje koristi industriji, vključno s farmacevtsko, kozmetično in kmetijsko, je njegovo zaščita pomemben izziv, ki vključuje boj proti biopirastvu v povezavi z razvojem in trženjem novih proizvodov na podlagi bioloških virov.

Čeprav se zaščita tradicionalnega znanja v groben obravnava v okviru človekovih pravic, pravic avtohtonih skupnosti in prizadevanj za ohranjanje biotske raznovrstnosti, je poročevalka prepričana, da so potrebne izboljšave na mednarodni institucionalni ravni, da se prepreči biopirastvo, povezano z nezakonito uporabo tradicionalnega znanja. Cilji ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva človekovih pravic so resda zapisani v številnih mednarodnih instrumentih za okolje in človekove pravice, vendar večinoma niso zavezujoči, prav tako pa ne obstajajo mehanizmi za izvajanje mednarodnih sporazumov o pravicah intelektualne lastnine, zlasti sporazuma o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (TRIPS).

V zadnji letih se pravice avtohtonih in lokalnih skupnosti na mednarodni ravni vse bolj in bolj priznavajo, vendar bo treba narediti še ogromno, da jih bo mogoče učinkovito uveljavljati. Edina pravno zavezujoča mednarodna konvencija o pravicah avtohtonih prebivalcev je Konvencija št. 169 o avtohtonih in plemenskih ljudstvih Mednarodne organizacije dela iz leta 1989. Čeprav Deklaracija ZN o pravicah avtohtonih ljudstev iz leta 2007 (UNDRIP) slednje obravnava na celovit način in tudi njihovi pravici do samoodločbe pripisuje bistven pomen, ni zavezujoč instrument. Konvencija o biološki raznovrstnosti pa kot zavezujoča mednarodna pogodba v členu 8(j) določa, da so države obvezane zaščititi tradicionalno znanje avtohtonih in lokalnih skupnosti. Pravila o tradicionalnem znanju so bila izpopolnjena z nagojskim protokolom k omenjeni konvenciji iz leta 2010.

Protokol postavlja oziroma ponovno potrjuje podobne zahteve glede soglasja po predhodnem obveščanju avtohtonih lokalnih skupnosti in glede vzajemno dogovorjenih pogojev, da se zagotovi poštena souporaba koristi, vključno z ukrepi v primerih neskladnosti ter z možnostjo uporabe pravnih sredstev in dostopa do pravnega varstva. Zahteve glede tradicionalnega znanja so žal zapisane v manj zavezujočem jeziku kot tiste glede genskih virov, tradicionalno znanje, povezano z genskimi viri, pa ni zajeto v ukrepih spremljanja, ki jih predvideva protokol: ne predvideva obveznega razkritja informacij o uporabljenem tradicionalnem znanju kontrolni točki, mednarodno priznано potrdilo o skladnosti pa ne zajema tradicionalnega znanja, povezanega z genskimi viri, kar omejuje možnosti odkrivanja biopirastva, povezanega s takim znanjem.

Glede na te pomanjkljivosti poročevalka meni, da je treba tradicionalno znanje zavarovati enako dobro kot genske vire in opredeliti pravno zavezujočo mednarodno ureditev *sui generis* za pravice intelektualne lastnine, ki bo med drugim upoštevala različne interese lokalnih skupnosti in običajno pravo. Treba bo tudi prilagoditi ureditvi TRIPS WTO in WIPO, da bosta združljivi z zahtevami Konvencije o biološki raznovrstnosti in nagojskega protokola.

3) Prizadevanje za skladen svetovni sistem upravljanja

Konvencija o biološki raznovrstnosti in nagojski protokol sta osrednji mednarodni forum za razprave o upravljanju dostopa do genskih virov in souporabe iz njih izvirajočih koristi. Vprašanje upravljanja v zvezi s pravicami intelektualne lastnine, genskimi viri in izkoreninjanjem revščine zadeva tudi različne mednarodne institucije, kot so WTO, FAO, SZO in WIPO, kar pomeni izzive pri zagotavljanju usklajenega pristopa in vzajemne podpore.

V tem okviru razmerje med sporazumom TRIPS WTO in Konvencijo o biološki raznovrstnosti, kar zadeva upravljanje dostopa do genskih virov in souporabo iz njih izvirajočih koristi, predstavlja oviro. Ker je cilj Konvencije o biološki raznovrstnosti trajnostni razvoj, predvideva pošteno in pravično souporabo koristi med ponudniki in uporabniki genskih virov. V nasprotju s tem je namen sporazuma TRIPS WTO krepiti pravice intelektualne lastnine, tudi v povezavi z biotehnologijo. Tako si pogodbi v fazi izvajanja nasprotujeta. Razen tega sporazum TRIPS WTO v nasprotju s Konvencijo o biološki raznovrstnosti podpira zmogljiv mehanizem WTO za reševanje sporov. Ker sta omenjena konvencija in nagojski protokol manj vplivna kot standardi TRIPS WTO ali TRIPS Plus, še vedno prevladuje vtis, da izvajanje ukrepov iz prvih dveh ni tako učinkovito.

Poročevalka v skladu z načelom skladnosti politik za razvoj vztraja, da bi morale mednarodne institucije ureditev iz te konvencije in nagojskega protokola podpreti, ne pa ji nasprotovati. Upoštevati je treba, da so države v razvoju (države ponudnice) že večkrat predlagale, naj zavezujoča ureditev od prijaviteljev patentov zahteva, naj razkrijejo vir in poreklo genskih virov in tradicionalnega znanja, uporabljenih v izumu, ter predložijo dokaze o soglasju po predhodnem obveščanju pristojnih organov v državi ponudnici ter dokaze o poštenu in pravični souporabi v mednarodnem potrdilu o poreklu. Če bi sprejeli takšne zahteve v zvezi s konvencijo, bi bilo treba prilagoditi sporazum TRIPS WTO.

EU je že leta 2008 načeloma sprejela vključitev **zahteve za razkritje porekla** v sporazum TRIPS WTO v zameno za boljšo zaščito geografskih označb. Po sprejetju nagojskega protokola je več držav v razvoju in držav v vzponu predlagalo spremembo sporazuma TRIPS WTO z vključitvijo novega člena 29(a) o razkritju porekla genskih virov in/ali povezanega tradicionalnega znanja v skladu z nagojskim protokolom.

Poročevalka se strinja, da je vključitev zahteve za obvezno razkritje v sporazum TRIPS WTO potrebna. Posebno pozornost je treba nameniti širitvi dvostranskih trgovinskih sporazumov, ki bi z uveljavljanjem standardov TRIPS plus za pravice intelektualne lastnine lahko še dodatno ogrozila interese držav v razvoju. Zagotoviti je tudi treba, da EU ne bo izvajala pritiska na države v razvoju, zlasti najmanj razvite države, naj v okviru dvostranskih sporazumov sprejmejo daljnosežne standarde pravic intelektualne lastnine za semena/kmetijstvo in zdravstvo/zdravila.

27.11.2012

MNENJE ODBORA ZA MEDNARODNO TRGOVINO

za Odbor za razvoj

o razvojnih vidikih pravic intelektualne lastnine za genske vire: vpliv na zmanjšanje revščine v državah v razvoju
(2012/2135(INI))

Pripravljaivec mnenja: Helmut Scholz

POBUDE

Odbor za mednarodno trgovino poziva Odbor za razvoj kot pristojni odbor, da v svoj predlog resolucije vključi naslednje pobude:

1. meni, da je poštena in pravična delitev koristi iz uporabe genskih virov ključni cilj; poudarja, da je treba zagotavljati preglednost in pravno varnost za ponudnike virov, izumitelje in vlagatelje; meni, da je bistveno med mednarodnimi institucijami, ki urejajo trgovino in z njo povezana vprašanja, razviti skupno razumevanje o tem, kaj v pravu pomeni izraz „biopiratsvo“; obžaluje počasnost postopkov pri pogajanjih, ki tečejo v odboru WIPO IGC¹, in procesa revizije sporazuma TRIPS² v zvezi s členom 27.3(b);
2. poziva EU in države članice, naj ratificirajo protokol iz Nagoje o dostopu do genskih virov ter poštenu in pravično delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove rabe, h Konvencije o biološki raznovrstnosti; izreka pohvalo Komisiji za pripravo osnutka uredbe o izvajanju nagojskega protokola; poziva Komisijo, naj svojim pogajalcem v odboru WIPO IGC in pri reviziji sporazuma TRIPS naroči, naj nagojski protokol obravnavajo kot izhodišče in se pri pogajanjih osredotočijo na usklajevanje pravnih okvirov Konvencije o biološki raznovrstnosti³ in nagojskega protokola k tej konvenciji, WIPO, TRIPS, ITPGRFA⁴ in UPOV⁵, pa tudi UNCLOS⁶, kar zadeva morske genske vire; ugotavlja, da sporazum

¹ Medvladni odbor za intelektualno lastnino, genske vire, tradicionalno znanje in folkloro Svetovne organizacije za intelektualno lastnino.

² Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine.

³ Konvencija o biološki raznovrstnosti.

⁴ Mednarodna pogodba o rastlinskih genskih virih za prehrano in kmetijstvo.

⁵ Mednarodna zveza za varstvo novih sort rastlin.

⁶ Konvencija Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu.

TRIPS prehodno izključuje najmanj razvite države¹; poudarja, da je treba ta pristop ohraniti pri morebitnih revizijah, ki bi bile posledica procesa Konvencije za biotsko raznovrstnost in njenega nagojskega protokola;

3. soglaša s stališčem zainteresiranih strani, da je v mednarodnem trgovinskem sistemu, ki temelji na pravilih, potrebno preprečevati neupravičeno podeljevanje patentov, za kar je treba potemtakem oblikovati zahteve o razkritju vira in porekla genskih virov med patentnim postopkom; vztraja, da bi se morala WTO in TRIPS zbliževati, da bi bila skladna z nagojskim protokolom h Konvenciji o biološki raznovrstnosti;
4. pozdravlja pobude, ki zagotavljajo alternative za strogo trgovinsko usmerjene organe, kot je na primer globalna informacijska mreža za področje biotske raznovrstnosti (GBIF), ki spodbuja prost in odprt dostop do podatkov o biotski raznovrstnosti prek globalnega sodelovanja med različnimi vladami, organizacijami in drugimi mednarodnimi zainteresiranimi stranmi;
5. priznava, da sistem intelektualne lastnine in patentov gotovo ni nepomemben za pospeševanje inovacij ter prenos in širjenje tehnologije v skupno korist zainteresiranih strani, dobaviteljev, imetnikov in uporabnikov genskih virov in njihovih derivatov ter s tem povezanega tradicionalnega znanja na način, ki vodi k blaginji in razvoju, pri tem pa poudarja potrebo po preprečevanju negativnih učinkov sistemov pravic intelektualne lastnine in patentov na uporabo tradicionalnega znanja s strani avtohtonih ljudstev in lokalnih skupnosti, na njihove zakone, prakse in sistem znanj ter njihovo zmožnost za uporabo, razvoj, ustvarjanje in zaščito znanja, povezanega z genskimi viri; ob upoštevanju svoje nedavne resolucije o patentiranju osnovnih bioloških postopkov² ponovno poudarja, da lahko pretirano široka patentna zaščita, zlasti na področju žlahtnjenja in reje, ovira inovacije in napredek ter začne škoditi tem malim in srednjim žlahtniteljem in rejcem zaradi onemogočanja dostopa do živalskih in rastlinskih genskih virov; poudarja, da utegnejo avtohtona ljudstva in lokalne skupnosti v določenih okoliščinah prepoznati pogodbe med stranmi kot lažje izvedljivo rešitev za delitev koristi in za zaščito njihovih interesov ob istočasnem ohranjanju okolja in preprečevanju družbene in gospodarske škode, na primer z zaščitnimi klavzulami;
6. ponovno izreka spoštovanje za dosežene mejnike pri mednarodni zaščiti pravic avtohtonih ljudstev nad genskimi in drugimi viri ter s tem povezanim tradicionalnim znanjem, kot je zapisano v Deklaraciji OZN o pravicah avtohtonih ljudstev, Konvenciji št. 169 Mednarodne organizacije dela, členu 8 Konvencije o biološki raznovrstnosti in nagojskem protokolu k tej konvenciji. izraža zaskrbljenost zaradi genske erozije, ki se pojavlja kot posledica skoraj izključne prevlade industrijsko proizvedenih semen, tj. semen, ki so zaščitena s pravicami intelektualne lastnine, na škodo tradicionalnih vrst semen.

¹ Člen 66.1 sporazuma TRIPS; sklep Sveta o sporazumu TRIPS z dne 29. novembra 2005.

² Resolucija Evropskega parlamenta z dne 10. maja 2012 o patentiranju osnovnih bioloških postopkov, P7_TA(2012)0202.

IZID KONČNEGA GLASOVANJA V ODBORU

Datum sprejetja	27.11.2012
Izid končnega glasovanja	+: 13 -: 0 0: 12
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Laima Liucija Andrikiienė, Daniel Caspary, María Auxiliadora Correa Zamora, Christofer Fjellner, Metin Kazak, Franziska Keller, Bernd Lange, Paul Murphy, Cristiana Muscardini, Helmut Scholz, Peter Šťastný, Gianluca Susta, Henri Weber, Jan Zahradil
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Josefa Andrés Barea, George Sabin Cutaş, Mário David, Elisabeth Köstinger, Marietje Schaake, Inese Vaidere
Namestniki (člen 187(2)), navzoči pri končnem glasovanju	Isabelle Durant, Francisco José Millán Mon, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Ivo Strejček, Renate Weber

6.11.2012

MNENJE ODBORA ZA PRAVNE ZADEVE

za Odbor za razvoj

o razvojnih vidikih pravic intelektualne lastnine za genske vire: vpliv na zmanjšanje revščine v državah v razvoju
(2012/2135(INI))

Pripravljalnica mnenja: Françoise Castex

KRATKA OBRAZLOŽITEV

Odbor za razvoj je želel v svojem poročilu preučiti učinke pravic intelektualne lastnine za genske vire na človekove pravice in zanesljivo preskrbo s hrano v svetu, zlasti ob upoštevanju sporazuma o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (TRIPS) ter Konvencije o biološki raznovrstnosti in Protokola iz Nagoje o dostopu do genskih virov ter pošten in pravični delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove rabe. Glavno vprašanje v zvezi s tem je vprašanje „biopiratstva“, ki se lahko nanaša bodisi na nedovoljeno črpanje genskih virov, kot so rastline z zdravilnimi lastnostmi, bodisi na patentiranje lažnih izumov, ki temeljijo na tovrstnih virih ali tradicionalnem znanju, pridobljenem pri domorodnem prebivalstvu brez nadomestila.

Pripravljalnica mnenja pozdravlja razmišljanje o teh vprašanjih v prid državam v razvoju s končnim ciljem zmanjšanja revščine, vendar poudarja, da bi praktično izvajanje predpisov za preprečevanje biopiratstva prineslo težave pravne narave, ki jih ni mogoče rešiti brez ustreznega razmisleka o veljavnem pravnem okviru in njegove pravilne razlage, kot je navedeno zgoraj.

Pravno terminologijo na področju pravic intelektualne lastnine za genske vire je treba pojasniti in utrditi, nenazadnje izraz „biopiratstvo“. Vsaka opredelitev tega izraza mora imeti trdne temelje, ki zahtevajo izčrpno ugotavljanje dejstev in raziskave. Mednarodna skupnost bi morala opredeliti tudi sisteme *sui generis*, veljavne na mednarodni ravni, za zaščito rastlin v primerih, v katerih se patentna zaščita ne uporablja.

Poleg tega je bistveno zaščititi interese malih in srednjih zlahtniteljev in rejcev ter upoštevati,

da lahko pretirano široka patentna zaščita na področju žlahtnjenja in reje ovira inovacije in napredek ter začne zaradi onemogočenega dostopa do živalskih in rastlinskih genskih virov škoditi tem žlahtniteljem in rejcem.

POBUDE

Odbor za pravne zadeve poziva Odbor za razvoj kot pristojni odbor, da v svoj predlog resolucije vključi naslednje pobude:

1. meni, da bi jasen in skladen sistem lastninskih pravic prispeval k ustvarjanju znanja in njegovemu širjenju v države v razvoju ter bi bil v korist lokalnemu podjetništvu, raziskavam, izobraževanju in zmanjševanju revščine;
2. poudarja potrebo po nadaljnjem delu, da bi pojasnili in utrdili pravno terminologijo na področju pravic intelektualne lastnine za genske vire, zlasti za opredelitev izraza „biopiratstvo“ na podlagi merodajnih podatkov;
3. meni, da bodo prihodnji dvostranski in večstranski sporazumi za usklajevanje, zlasti tisti, ki zadevajo obseg izjem in omejitev glede patentnih pravic, terjali skrben nadzor z razvojnega vidika, da bi dosegli splošno pravičnost na področju javnega zdravja v duhu izvajanja odstavka 6 deklaracije iz Dohe o sporazumu TRIPS, zavarovali lokalno znanje in, v zvezi s pravicami žlahtniteljev, zavarovali dostop do semen;
4. je seznanjen z delom medvladnega odbora organizacije WIPO za intelektualno lastnino in genske vire ter spodbuja podobne ukrepe in skladne opredelitve na ravni EU;
5. ob upoštevanju svoje nedavne resolucije o patentiranju osnovnih bioloških postopkov¹ ponovno poudarja, da lahko pretirano široka patentna zaščita na področju žlahtnjenja in reje ovira inovacije in napredek ter začne škoditi malim in srednjim žlahtniteljem in rejcem z onemogočanjem dostopa do genskih virov;
6. poziva mednarodno skupnost, naj upošteva Mednarodno zvezo za varstvo novih sort rastlin kot že veljaven *sui generis* sistem na mednarodni ravni za zaščito sort rastlin v primerih, v katerih se patentna zaščita ne uporablja; priporoča upoštevanje osrednjih zahtev za učinkovite *sui generis* modele;
7. meni, da bi bilo treba znanstveno raziskovati in brezplačno širiti lokalno znanje v avtohtonih metodah za izkoriščanje vode, medtem ko bi morale tehnologije, ki so v državah v razvoju zaščitene s patenti, spodbujati inovacije na področju dostopanja do vode in sanitarne oskrbe.

¹ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 10. maja 2012 o patentiranju osnovnih bioloških postopkov, P7_TA(2012)0202.

IZID KONČNEGA GLASOVANJA V ODBORU

Datum sprejetja	6.11.2012
Izid končnega glasovanja	+ : 23 - : 0 0 : 0
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Raffaele Baldassarre, Luigi Berlinguer, Françoise Castex, Christian Engström, Marielle Gallo, Giuseppe Gargani, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Sajjad Karim, Antonio López-Istúriz White, Antonio Masip Hidalgo, Jiří Maštálka, Alajos Mészáros, Evelyn Regner, Francesco Enrico Speroni, Rebecca Taylor, Alexandra Thein, Rainer Wieland, Cecilia Wikström, Zbigniew Ziobro, Tadeusz Zwiefka
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Eva Lichtenberger, Angelika Niebler, József Szájer, Axel Voss
Namestniki (člen 187(2)), navzoči pri končnem glasovanju	Sylvie Guillaume

IZID KONČNEGA GLASOVANJA V ODBORU

Datum sprejetja	6.12.2012
Izid končnega glasovanja	+ : 20 - : 3 0 : 1
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Thijs Berman, Michael Cashman, Ricardo Cortés Lastra, Nirj Deva, Leonidas Donskis, Charles Goerens, Catherine Grèze, Eva Joly, Filip Kaczmarek, Miguel Angel Martínez Martínez, Gay Mitchell, Norbert Neuser, Bill Newton Dunn, Birgit Schnieber-Jastram, Michèle Striffler, Alf Svensson, Keith Taylor, Patrice Tirolien, Ivo Vajgl, Daniël van der Stoep, Anna Záborská, Iva Zanicchi
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Cristian Dan Preda
Namestniki (člen 187(2)), navzoči pri končnem glasovanju	Helmut Scholz